

KOSKEN TL KUNTA

Kunnanhallitus

LAUSUNTO

Kunnanhallitus 17.8.2026 § 164

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

kirjaamo@varha.fi

antti.kaituri@varha.fi

Viite: Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausuntopyyntö 11.6.2026

Asia: Kosken TL kunnan lausunto viranhaltijavalmisteluun perustuvasta luonnoksesta Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmaksi vuosille 2027–2029

Lausunto palveluverkkosuunnitelmasta 2027–2029

1. Lausunnon lähtökohta

Kunta antaa suunnitelmasta erillisen lausunnon, koska se koskee toimeenpantavia ratkaisuja. Lausunto luetaan yhdessä palveluverkkovisiosta annetun lausunnon kanssa.

Suunnitelman perusratkaisu on Kosken osalta pääosin oikeansuuntainen: sote-piste, näytteenotto, neuvolan toimipaikka ja ympärivuorokautinen palveluasuminen säilyvät. Kunta pitää näitä kirjauksia perusteltuina. Suun terveydenhuoltoa koskeva esitys on ainoa suunnitelmakauden ratkaisu, jota kunta ei voi hyväksyä esitetyssä muodossa.

Suunnitelma ja visio ovat lisäksi kolmessa kohdassa keskenään ristiriidassa: suunnitelma säilyttää Koskella sote-pisteen, neuvolan toimipaikan ja ympärivuorokautisen palveluasumisen, jotka visio poistaa tai korvaa.

2. Kunnan kanta tiivistettynä

1. Suun terveydenhuollon toimipaikan poistamista koskeva esitys tulee perua. Jos sitä ei peruta, olisi ennen päätöksentekoa esitettävä, miten lasten ja nuorten lakisääteiset suun terveystarkastukset toteutetaan Koskella: kuljetukset, aikataulut, yhteensovittaminen koulupäivään ja vastuunjako kunnan kanssa. Koskella on alakoulu, seudulliset yläkoulu ja lukio (yhteensä noin 450 oppilasta ja opiskelijaa).
2. Sote-pisteen ja näytteenoton säilyminen tulee kirjata palveluvalikoimaltaan, aukiolopäiviltään ja henkilöstöresurssiltaan, ei pelkkänä toimipaikkamerkintänä, ja turvata myös sopimusteknisesti sitomalla vuokrasopimuksen kesto suunnitelmakauteen.
3. Perhekeskuksen toimipaikan säilyminen Koskella tulee vahvistaa. Neuvolapalvelut palautettiin Koskelle elokuussa 2025 sisäilmakorjauksen valmistuttua, ja suunnitelman kirjaus vastaa nykytilaa.
4. Ympärivuorokautisen palveluasumisen säilyminen Koskella tulee vahvistaa ja paikkamäärä säilyttää vähintään nykyisellä tasolla. Kuntouttavan päivätoiminnan järjestäminen Koskella olisi syytä arvioida erikseen.
5. Saavutettavuusennustetta olisi tarpeen täydentää joukkoliikenteeseen perustuvalla tarkastelulla.
6. Lapsiperhesosiaalityölle ja lastensuojelun avohuollolle tulee osoittaa Koskella yhteiskäyttöinen asiakastapaamistila ja säännöllinen jalkautuva palvelu.
7. Suunnitelman käyntitilastojen yhteyteen tulee lisätä huomautus Kosken vuosien 2024–2026 poikkeuksellisista aukiolo-, sulkua- ja väistöjärjestelyistä.

Kunta esittää samalla neuvottelujen käynnistämistä palvelupäivämallista, jossa hyvinvointialue tuottaisi Koskella hoitaja- ja lääkärivastaanoton, näytteenoton, säännöllisen neuvolapäivän sekä suun terveydenhuollon osa-aikaisena

tai kiertävänä kunnan omistamissa, korjatuissa tiloissa yhdessä kunnan omien palvelujen kanssa. Malli ei edellytä hyvinvointialueelta investointia. Kunta on valmis tarkastelemaan tilojen käyttöä, mitoitusta ja ehtoja osana kokonaisratkaisua ja vie asian toimitusjärjestelyyn heti, kun neuvottelujen sisältö on tiedossa. Vastaavaa kevennettyä toimintamallia on esitetty myös muualla Loimaan seudulla, ja kunta on käsitellyt asiaa tarkemmin lausunnossaan palveluverkkovisiosta 2027–2037.

3. Käyntitietojen ja aineiston tulkinta

Kosken käyntimääriä ei voida arvioida ottamatta huomioon vuosien 2024–2026 poikkeuksellisia järjestelyjä. Vastaanottoa rajattiin marraskuusta 2024 alkaen kolmeen arkipäivään viikossa, neuvolapalvelut siirrettiin sisäilmakorjauksen vuoksi Marttilaan marraskuusta 2024 elokuuhun 2025, terveysasema oli suljettuna vuodenvaihteessa 2024–2025 ja toimintaa järjestettiin väistötiloissa myös kesällä 2026.

Käyntimäärät kuvaavat siten osittain palvelujen rajattua saatavuutta eivätkä yksin palvelujen kysyntää. Kunta pitää välttämättömänä, että käyntitietojen yhteyteen lisätään tästä huomautus ennen johtopäätösten tekemistä.

4. Vaikutukset palveluihin

4.1. Suun terveydenhuolto

Suunnitelman mukaan Kosken suun terveydenhuollon toimipaikka poistuisi ja palvelut tuotettaisiin Marttilassa. Saman taulukon luvut eivät tue valintaa: Kosken toimipisteessä toteutui vuonna 2025 yhteensä 1 578 käyntiä ja Marttilan toimipisteessä 1 686. Ero on alle seitsemän prosenttia. Kunta ei esitä Marttilan toimipisteen lakkauttamista, mutta kun käyttöluvut eivät erottele kohteita, valinta on perusteltava erikseen. Kosken luvut ovat lisäksi kertyneet jaksolla, jolla terveysaseman toiminta on ollut rajoitettua.

Suun terveydenhuoltoa ei voi arvioida muusta terveydenhuollosta erillisenä. Hammasperäiset infektiot ovat yhteydessä diabeteksen hoitotasapainoon ja sydän- ja verisuonitautiriskiin, infektiotilanne on selvitettävä ennen tekonivel- ja sydänleikkausta, elinsiirtoa ja useita syöpähoitoja, ja ikääntyneillä suun terveyden heikkeneminen johtaa purentakyvyn ja ravitsemuksen heikkenemiseen sekä lisää aspiraatiopneumonian riskiä. Kun kiireetön hoito jää saamatta, kysyntä siirtyy särkypäivystykseen. Suun terveydenhuollon hoitopaikaksi enimmäisajat, monituntinen asiointimatka ja puuttuva viikonloppuliikenne siirtävät hoitoa yhdessä myöhemmäksi Koskella, jossa yli 65-vuotiaita on 34,1 prosenttia.

Vuoden 2026 alussa voimaan tullut valtioneuvoston asetus neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta edellyttää suun terveystarkastuksia 7-, 9-, 12- ja 15-vuotiaille, vähintään yksi hammaslääkärin tekemänä. Koskella toimivat seudullinen yläkoulu ja lukio, joiden oppilaista ja opiskelijoista merkittävä osa tulee naapurikunnista, ja tarkastukset toteutuvat käytännössä koulupäivän yhteydessä. Luonnoksessa ei esitetä, miten tämä järjestetään palvelun siirtyessä toiseen kuntaan.

4.2. Sote-piste ja näytteenotto

Näytteenoton säilyminen on kunnan näkemyksen mukaan ratkaisevaa.

Suunnitelman kirjaus säilyttää Koskella sote-pisteen ja näytteenoton, mutta merkintä on taulukossa toimipaikkojen lukumäärä eikä se kuvaa palveluvalikoimaa, toimintapäiviä tai henkilöstöresursseja. Koskella vastaanotto rajattiin 18.11.2024 alkaen ajanvarauksella kolmelle arkipäivälle ilman että toimipaikka lakkasi olemasta; taulukkomerkintä olisi säilynyt tämänkin jälkeen muuttumattomana. Kunta pitää siksi välttämättömänä, että sote-pisteen ja näytteenoton säilyminen kirjataan suunnitelmaan palvelusisältöineen: vastaanottopalvelut, näytteenotto ja neuvolan toimipaikka, niiden viikoittaiset toimintapäivät sekä lääkäri- ja hoitajatyöpanos. Toimipaikkamerkintä ilman palvelusisältöä ei turvaa lähipalvelua.

Kunta esittää lisäksi, että käyntitilastojen yhteyteen lisätään huomautus Kosken vuosien 2024–2026 poikkeuksellisista aukiolo-, sulku- ja väistöjärjestelyistä. Erottelu kuntalaisten kaikkien käyntien ja kunnan alueen toimipisteissä

toteutuneiden käyntien välillä on jo tehty hyvinvointialueen omassa aineistossa, joten korjattu tarkastelu ei edellytä uutta tiedonkeruuta.

4.3. Neuvolapalvelut

Kosken neuvolapalvelut siirtyivät marraskuussa 2024 tilojen sulkemisen vuoksi Marttilaan ja palautettiin Koskelle elokuussa 2025 sisäilmakorjauksen valmistuttua. Suunnitelmassa Koskelle on merkitty perhekeskuksen toimipaikka sekä 2026 että 2029, mikä vastaa nykytilaa.

Vuoden 2026 alussa voimaan tullut neuvola-asetus edellyttää alle kouluikäiselle 15 määrääkaista terveystarkastusta, joista jokaiseen sisältyy henkilökohtainen tapaaminen terveydenhoitajan kanssa; etäasiointi ei ole näissä vaihtoehto. Neuvolakäynnit ovat samalla rokotusohjelman toteutuspaikka ja ainoa systemaattinen seula kasvun, kehityksen, aistitoimintojen, synnytyksen jälkeisen masennuksen ja lähisuhdeväkivallan tunnistamiseksi; väliin jäävä käynti on menetetty seulonta. Kunta pitää perusteltuna, että neuvolapalvelujen säilyminen turvataan myös pitkän aikavälin suunnittelussa.

4.4. Lapsiperhesosiaalityö ja lastensuojelun avohuolto

Suunnitelmassa Koskelle ei ole merkitty lapsiperhesosiaalityön ja lastensuojelun avohuollon toimipaikkaa kummassakaan tarkasteluvuodessa.

Kunta ei esitä uuden toimipaikan perustamista Koskelle. Kunta esittää, että Koskella turvataan yhteiskäyttöinen asiakastapaamistila ja säännöllinen jalkautuva palvelu lapsiperheiden palvelutarpeen mukaisesti. Lastensuojelun ja lapsiperhesosiaalityön asiakastapaamiset edellyttävät tilaa, jossa luottamuksellisuus toteutuu; ilman paikallista tapaamistilaa tapaamiset siirtyvät joko asiakkaan kotiin tai toiseen kuntaan. Ratkaisu ei edellytä hyvinvointialueelta investointia, koska tila voidaan osoittaa kunnan omistamista, käytössä olevista tiloista osana palvelupäivämallia.

4.5. Ikääntyneiden palvelut

Suunnitelmassa Koskelle on merkitty ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä 2026 että 2029. Kunta pitää kirjausta oikeana ja katsoo, että palvelu sekä paikkamäärä tulee säilyttää vähintään nykyisellä tasolla.

Koskella ei suunnitelman mukaan ole kuntouttavaa päivätoimintaa eikä ikäkeskuspalveluja kummassakaan tarkasteluvuodessa eikä toimintakykyä tukevia palveluja lainkaan, vaikka yli 65-vuotiaiden osuus on 34,1 prosenttia. Kuntouttava päivätoiminta ylläpitää toimintakykyä, siirtää raskaampaan palveluun siirtymistä ja tukee omaishoidon jatkumista. Kunta on valmis neuvottelemaan sen toteutuksesta yhteiskäyttöisissä tiloissa.

4.6. Saavutettavuus

Saavutettavuusennuste on laskettu henkilöautolla kuljettavana matka-aikana, vaikka laatimisperusteissa mainitaan saavutettavuus julkisin ja yksityisin liikennevälinein. Kunnan tekemä aikataulutarkastelu (Seutu+ pysäkkiaikataulut) osoittaa, ettei yhteyden olemassaolo tarkoita palvelun saavutettavuutta. Koskelta lähtee kesäkaudella 1.6.–9.8.2026 Marttilaan yksi vuoro arkipäivässä klo 6.25 ja Marttilasta Koskelle yksi klo 17.30; asiointimatka kestää tällöin ovelta ovelle yli 11 tuntia eikä vaihtoehtoa ole. Syyskaudella paluusuunnassa on aamulla yksi vuoro klo 9.05 ja seuraava vasta klo 14.25, joten kohtuullinen asiointimatka edellyttää käynnin päättymistä ennen kello yhdeksää. Viikonloppuisin lähtöjä ei ole kumpaankaan suuntaan lainkaan. Tarkastelu koskee mahdollisuutta saapua vastaanottoajalle ja palata samana päivänä, ei yhteyden olemassaoloa sinänsä.

Kosken pysäkin lähtölistoilla ei ole kummallakaan kaudella yhtään Loimaalle suuntautuvaa lähtöä. Suunnitelma keskittäisi kuitenkin perustason mielenterveyspalvelut Loimaan sairaalan tiloihin sekä ikäkeskus- ja apuvälinepalvelut Loimaalle.

Kunta katsoo, että palvelun saavutettavuutta tulee arvioida tosiasiallisten liikenneyhteyksien perusteella

Hoitotakuu on enimmäisaika, jonka kuluessa hoitoon on päästävä, eikä se aseta vaatimuksia palvelun sijainnille. Sen muodollinen täyttyminen ei tarkoita hoidon toteutumista, jos potilas ei pääse annettuun aikaan. Tarjottavien aikojen kellonaikojen suhde käytettävissä oleviin vuoroihin ratkaisee tässä enemmän kuin määräaika.

5. Kuntavaikutukset

Kunta omistaa terveysaseman ja palvelukeskuksen kiinteistöt ja vuokraa ne hyvinvointialueelle. Suunnitelmakauden keskeisin kysymys on sopimusten kesto: hyvinvointialue ilmoitti 23.12.2024 pitävänsä vuokrasopimukset pääosin voimassa toistaiseksi 12 kuukauden irtisanomisajalla (Kosken TI kunnanhallitus 20.1.2025 § 14). Irtisanomisaika tekee säilyttämiskirjauksista epävarmoja sekä palvelujen jatkuvuuden että kunnan talouden suunnittelun kannalta.

Suun terveydenhuollon toimipaikan poistuminen merkitsisi vuokratulon menetystä ja tilojen vajaakäyttöä jo suunnitelmakaudella. Kunnan omistamat, käytössä olevat tilat ovat hyvinvointialueelle vaihtoehto, joka ei edellytä investointia. Ennaltaehkäisevien lähipalvelujen karsiminen heikentää lisäksi kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön edellytyksiä.

Suunnitelmakauden merkittävin vaikutus kohdistuu suun terveydenhuoltoon ja sitä kautta lapsiin, nuoriin ja iäkkäisiin. Asiointimatkan pituus vaikuttaa hoidon toteutumiseen erityisesti monisairailta iäkkäillä, raskaana olevilla, muistisairailta, mielenterveys- ja päihdeasiakkailta sekä toistuvaa seurantaa tarvitsevilla, joilla haitta kertautuu käyntimäärällä. Vaikutukset ulottuvat naapurikuntien oppilaisiin ja opiskelijoihin, paikallisen apteekin toimintaedellytyksiin ja työnantajiin, joiden henkilöstö toimii saattajina.

Matkakorvausjärjestelmä ei kata suunnitelman keskeisintä muutosta. Sairausvakuutuksesta korvataan matkat sairauden, raskauden, synnytyksen ja kuntoutuksen vuoksi, mutta terveystarkastuksiin ja rokotuksiin tehtyjä matkoja ei korvata. Rajaus koskee juuri neuvolan määräaikaistarkastuksia, kouluterveydenhuollon tarkastuksia ja ehkäisevän suun terveydenhuollon tarkastuksia, joiden osalta perhe vastaa matkasta itse. Sairaanhoidokäynneissäkin potilaalle jää enintään 25 euron omavastuu suuntaansa 300 euron matkakattoon asti. Korvaukset maksetaan sairausvakuutuksesta ja hyvinvointialueen omat kuljetuspalvelut sen omasta budjetista, joten kumpikaan ei poista kustannusta vaan siirtää sen.

Kunta pitää tärkeänä, että suunnitelmakauden säästöarvio esitetään nettomääräisenä siten, että siihen sisältyvät matkakorvaukset, kuljetuspalvelut, kotihoidon ajoajan kasvu sekä arvioitu siirtymä päivystykseen ja erikoissairaanhoidon, ja että laskelmassa eritellään ne palvelut, joihin matkakorvausta ei lainkaan saa.

6. Jatkovalmistelu

Kunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialue ja kunta käyvät palveluverkkoa ja tilaratkaisuja koskevan neuvottelun ennen päätöksentekoa.

Kunta on valmis neuvottelemaan palvelupäivämallista sekä turvaamaan pitkän aikavälin toimitilaratkaisut yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Kunta pitää tärkeänä myös sitä, että jatkovalmistelussa tuodaan näkyvästi esiin, miten lausuntokierroksella esitetyt näkemykset on huomioitu.

7. Lopuksi

Kosken TI kunta pitää palveluverkkosuunnitelman päälinjaa Kosken osalta pääosin oikeansuuntaisena. Suunnitelmaa säilyttää ne pääosin ne palvelut, joiden merkitys palvelujen saavutettavuudelle, hoidon jatkuvuudelle ja kuntalaisten hyvinvoinnille on keskeinen.

Kunta ei kuitenkaan voi hyväksyä suun terveydenhuollon toimipaikan poistamista esitetystä muodosta. Lisäksi palvelujen säilyminen tulee kirjata suunnitelmaan pelkkien toimipaikkamerkintöjen sijaan palvelusisältöinä, toimintapäivinä ja henkilöstöresursseina.

Kosken TI kunta on valmis etsimään hyvinvointialueen kanssa ratkaisun, jossa yhdistyvät kustannusvaikuttavuus, henkilöstön tarkoituksenmukainen käyttö ja palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus. Kunta pitää palvelupäivämallia vartenotettavana vaihtoehtona jatkovalmistelussa.

Lähteet

- Luonnos palveluverkkosuunnitelmaksi 2027–2029, diat 2, 7, 8, 11, 14, 17, 21, 24, 35 ja 39; luonnos palveluverkkovisioksi 2027–2037, diat 11, 19, 30, 62 ja 73.
- Palveluja koskeva sääntely, johon lausunnossa viitataan: laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021; laki hyvinvointialueesta 611/2021, 14 §; terveydenhuoltolaki 1326/2010, 51 a ja 51 b §; valtioneuvoston asetus neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta 93/2026; sairausvakuutuslaki 1224/2004.
- Seutu+ pysäkkiaikataulut, Koski TI (Kestikara) ja Marttila keskusta I, kaudet 1.6.–9.8.2026 ja 10.8.–30.9.2026.
- Kosken TI kunnan lausunto Varhan palveluverkkoselvityksestä, kevät 2024; Kosken TI kunnanhallitus 20.1.2025 § 14; Marttilan kunnanhallitus 29.6.2026 § 111; Oripään kunnanhallitus 15.6.2026 § 112.
- Varhan tiedotteet Kosken terveysaseman toiminnan muutoksista ja neuvolapalvelujen siirrosta; Tilastokeskuksen väestö- ja ikärakennetiedot 2024.